

ת"פ 7566/11/21 - מדינת ישראל נגד חברת קו צינור אילת אשקלון בע"מ, שמחה קורן, שלמה לוי, ארתור וייס, חיים בר סלע

בית משפט השלום בבאר שבע
ת"פ 7566-11-21 מדינת ישראל נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בע"מ ואח'
לפני כבוד השופטת זהר דולב להמן
המאשימה
מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד עמיחי חביביאן

נגד
הנאשמים

חברת קו צינור אילת אשקלון בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד אריה נייגר ועו"ד יה"ל פורת
שמחה קורן
ע"י ב"כ עו"ד קובי ברלב ועו"ד איילת נבו
שלמה לוי
ע"י ב"כ עו"ד מאיר הלר
ארתור וייס
ע"י ב"כ עו"ד קובי ברלב ועו"ד איילת נבו
חיים בר סלע
ע"י ב"כ עו"ד חן וייסמן ועו"ד עופר ברטל

החלטה

כתב האישום

1. נגד הנאשמים הוגש ביום 2.11.21 כתב האישום, המייחס להם עבירות שונות בגין אירוע שהתרחש ביום 3.12.14, בו בשל התפרקות צינור דלפו 5,000 קוב (5 מיליון ליטרים) דלק גולמי, שזרמו על הקרקע וזיהמו שטחים בשמורת הטבע "עברונה" שבערבה (להלן: **האירוע**). הדלק שפרץ מהצינור זרם באמצעות אפיק של נחל רחם הגדול אל שמורות טבע סמוכות - מסיב אילת וערבת עברונה. סך השטח שנפגע הוא כ-144 דונם, מהם כ-100 דונם נחלים וכ-44 דונם שטח מלחה. נגרם זיהום מקור מים ונוצר חשש כי זיהום הדלק הגולמי יגיע אל מי התהום, המצויים מטרים ספורים מתחת לפני הקרקע. זרימת הדלק פגעה גם בצמחים, בבעלי חיים, לרבות מינים מוגנים, במבנה הקרקע ובמיקרו בתי גידול. כתוצאה מהזיהום, נגרמו לשמורה נזקים מיידיים, שכללו פגיעה בבעלי חיים, לרבות תמותה ופגיעה ארוכת טווח בערוצי הזרימה בשמורה ובעצי השיטה, שלהם חשיבות אקולוגית והמוגדרים כ"מיני מפתח". בנוסף, באזור הסמוך לפריצה שרר ריח כבד של דלק, במשך 6 חודשים לפחות (להלן: **הנזקים**). ב-28.12.14 קיבלה ממשלת ישראל החלטה מס' 2381, שעניינה "**שיקום הערבה והיערכות לאומית לטיפול באירועי זיהום סביבתיים בעקבות אירוע פריצת צינור הנפט בבאר אורה**". עלות הנזקים הוערכה בסך העולה על 100 מיליון ₪ ועלות פעילות שיקום לצמצום הנזקים הוערכה בכ-65 מיליון ₪.

2. כתב האישום מיחס לנאשמת 1 (להלן: **קצא"א**) ולנאשמים 4 ו-5 עבירת **זיהום מים** **בנסיבות מחמירות**, בהתאם לסעיפים 20כא, 20כא(א) ו-20כא(ג) ל-**חוק המים**, התשי"ט-1959 (להלן: **חוק**

המים). לנאשמים 2-5 מיוחסת עבירת זיהום מים **בנסיבות מחמירות מכח אחריות נושאי משרה**, בהתאם לסעיפים 20כז, 20כא(א), 20כא(ג) ו-20כב ל-**חוק המים**. כתב האישום מייחס לקצא"א ולנאשמים 4 ו-5 גם עבירת **השלכת פסולת המכילה חומר מסוכן ולכלוך רשות הרבים**, בהתאם לסעיפים 2 ו-13(ג)(1) ל-**חוק שמירת הנקיון**, התשמ"ד-1984 (להלן: **חוק הנקיון**) ו-לנאשמים 2-5 **הפרת חובת נושא משרה לפקח ולמנוע עבירות**, בהתאם לסעיף 15 ל-**חוק הנקיון**, מכח אחריותם כנושאי משרה. לבסוף מייחס כתב האישום לקצא"א ולנאשמים 4 ו-5 עבירת **גרימת ריח חזק או בלתי סביר**, בהתאם לסעיפים 3 ו-11(א)(1) ל-**חוק למניעת מפגעים**, התשכ"ה-1965 (להלן: **חל"מ**) ולנאשמים 2-5 **הפרת חובת נושא משרה לפקח ולמנוע עבירות**, בהתאם לסעיפים 11(ג) ו-14 ל-**חל"מ**.

3. להבנת טענות ההגנה יש לפנות תחילה לתיאור האירוע, תפקידי הנאשמים השונים, פעולות ומחדלים שהובילו לאירוע, כפי שאלו מתוארים בעובדות כתב האישום. אקדים את המאוחר ואציין, כי ברי שעל המאשימה להוכיח כל עובדה המתוארת בכתב האישום שהנאשמים, או מי מהם, לא הודו בה. ההתייחסות אל עובדות אלו בשלב זה נעשית רק לצורך בחינת הטענות המקדמיות והמענה להן.

קצא"א

4. במועדים הרלוונטיים לכתב האישום עסקה קצא"א בהובלה ואחסון של נפט גולמי ומוצרי דלק. קצא"א החזיקה בבעלותה צינור שאורכו 254 ק"מ וקוטרו 42 אינץ', המחבר בין נמל אילת לנמל אשקלון, ושבאמצעותו הועבר דלק גולמי (להלן: **הצינור הקיים**).

הפרויקט

5. במסגרת בניית שדה תעופה "רמון", נדרש שינוי תוואי הצינור הקיים, באמצעות הסטת חלק הנמצא סמוך לצומת "באר אורה" (להלן: **הפרויקט**).

במסגרת הפרויקט תוכננה פריסת מקטע חדש של צינור באורך 800 מטרים (להלן: **הצינור החדש**). החיבור בין הצינור החדש לצינור הקיים היה צריך להיעשות באמצעות 2 גופי מתכת בצורת "S" (שכוננו בכתב האישום: **הפיגורות**). חיבור הפיגורות לצינור החדש תוכנן להיעשות על ידי ריתוך, ואילו לצינור הקיים באמצעות מחברים מסוג **PLIDCO W+E** (להלן: **מחברי פלידקו**). קיימות הוראות יצרן להתקנת מחברי פלידקו (להלן: **הוראות היצרן**).

תפקידי הנאשמים בקצא"א ובפרויקט

6. בכתב האישום נטען כי תפקידי הנאשמים היו כמפורט להלן:

א) נאשם 2 היה סמנכ"ל ביצוע בקצא"א ואילו נאשם 3 היה סמנכ"ל הנדסה לכל המאוחר עד חודש יולי 2013 - מועד בו החליפו נאשמים 2 ו-3 תפקידים, כך שביום האירוע, נאשם 2 היה סמנכ"ל הנדסה ואילו נאשם 3 היה סמנכ"ל ביצוע (להלן: **החלפת התפקידים**). בהתאם לכך, נאשם 2 היה אחראי על תכנון הפרויקט בשלביו המתקדמים ועל הפיקוח העליון בתקופת ביצוע הפרויקט ואילו נאשם 3 היה אחראי על תכנון הפרויקט בשלביו הראשונים, ולאחר החלפת התפקידים היה נאשם 3 אחראי על הוצאת התכנון לפועל.

(ב) נאשם 4 היה מהנדס באגף ההנדסה בקצא"א. נאשם 2 מינה את נאשם 4 ללוות ביצוע הפרויקט בהיבטים ההנדסיים, לרבות פיקוח עליון בתקופת הביצוע. נאשם 4 היה אחראי גם על ביצוע התקשרות עם משרד תכנון חיצוני, אשר תכנן את הפרויקט.

(ג) נאשם 5 היה מנהל יחידת אחזקת הקווים בקצא"א. נאשם 3 מינה את נאשם 5 לשמש כמנהל הפרויקט ובמסגרת זו נאשם 5 הופקד על ניהול הפרויקט וביצועו.

(ד) לצורך ביצוע הפרויקט, קצא"א שכרה חברה חיצונית בשם "הגבעה י.ח. בע"מ" (להלן: **הקבלן**) ושירותי שני מפקחים מטעמה, שהיו כפופים לנאשם 5 - מנהל הפרויקט.

7. בשל מעשים ומחדלים שיפורטו להלן, נוצרו לחצים פנימיים בתוך הצינור בעת הזרמת הדלק. לחצים אלו הפעילו לחץ על מחברי הפלידקו במידה הגבוהה מפי 4 מהלחץ המותר להפעלה במצב של צינור לא מעוגן. כתוצאה מכך, סמוך לשעה 20:20, החלה דליפת דלק ממחברי הפלידקו הצפוניים והצינור החל לזוז בתוך התעלה. בתגובה, אחד מעובדי קצא"א הורה על עצירת הזרמת הדלק וביצוע הידוק נוסף לברגי האטימה של המחברים. כ-8 דקות לאחר מכן, סמוך לשעה 20:28, ובשל הלחץ שנוצר כאמור, התנתק אחד ממחברי הפלידקו שחיבר את הפיגורה הדרומית לצינור וכתוצאה מכך נשלף הצינור מתוך המחבר, ופרץ ממנו דלק בכמות של כ-5,000 קוב (5 מיליון ליטרים), בזמן שהיה עובד בתוך התעלה. הדלק שפרץ מהצינור זרם באמצעות אפיק של נחל רחם הגדול אל שמורות טבע סמוכות - מסיב אילת וערבת עברונה. קצא"א ביצעה שאיבה של כ-2,000 מ"ק דלק ומי נגר מזוהמים ובנוסף פונו 54 אלף טון של קרקע מזוהמת. על אף השאיבות ופינוי הקרקע, עקב זרימת הדלק לאורך ערוצי הפזרות, נגרמו הנזקים שתוארו לעיל.

המעשים והמחדלים המיוחסים לנאשמים ולאחרים

8. על פי עובדות כתב האישום, הגורם העיקרי שהביא לכשל ההנדסי הוא ביצוע הפרויקט באופן לקוי, ללא תכנון מפורט. הפרויקט בוצע תוך הפרת כללי הבטיחות, הפרת נהלים ובהיעדר תיאום מספק בין גורמי התכנון לגורמי הביצוע בקצא"א, כמפורט להלן:

(א) בתהליכי התכנון והביצוע של העבודה לא ניתנה הדעת למגבלת השימוש במחברי הפלידקו, נוכח יכולתם המוגבלת לעמוד בלחצים הנוצרים כתוצאה מהזרמת דלק בקו, הצורך בעיגון הצינור או בבחירת סוג אחר של מחבר, שביכולתו לעמוד בלחצי ההזרמה. בניגוד לנהלי קצא"א בהוראה טכנית 2-11-035, לא הוכנה תכנית מפורטת לתכנון כל פרטי ההתקנה, ובכלל זאת תנאי ההזרמה ועיגוני המחברים. משלא הוכנה תכנית מפורטת להתקנת מחברי פלידקו וריתוכם, לא נלקחו בחשבון מגבלות הנדסיות ולא בוצע חישוב לחץ, הדרוש בהתאם להוראות היצרן - בניגוד להוראה טכנית מס' 2-11-35 והוראות בטיחות מס' 2-30-037 ומס' 2-30-004 של קצא"א.

(ב) נאשמים 4 ו-5 נענו לבקשת קבלן (מחודש יולי 2014, סמוך לתחילת ביצוע העבודות), לחבר הפיגורות גם לצינור החדש באמצעות 2 מחברי פלידקו - בניגוד לתכנון המקורי. נאשמים 4 ו-5 הסכימו לבקשת הקבלן, מבלי שנתנו דעתם למשמעויות הנדסיות מורכבות, שעניינן הוספת נקודות כשל והגברת הצורך בביצוע קיבוע לצינור, עובר לכך שיוזרם בו דלק, כתוצאה משינוי זה. על אף משמעויות המורכבות - החלטה זו לא לוותה בתכנון הנדסי, לא הוכנה תכנית לביצוע עבודה באופן זה, וההחלטה נעשתה בניגוד להוראה טכנית 2-11-35.

(ג) ב-3.12.14, הסתיים חיבור הצינור החדש לקיים באמצעות 4 מחברי פלידקו והחלו הכנות לריתוך המחברים לצינור הקיים - תוך כדי הזרמת דלק בצינור. ההכנות לריתוך נעשו ללא שהוכנה תכנית על ידי גורם הנדסי מוסמך, ללא שהוכנה תכנית בטיחות לצורך ביצוע העבודה, שאמורה היתה לכלול התייחסות לתנאי ההזרמה והלחץ, בניגוד להוראות בטיחות 2-30-004 ו-2-30-037 של קצא"א, אשר צריכה היתה להיכתב על ידי נאשם 5 על פי תכנון (תכנית משורטטת), כולל הנחיות לביצוע ולהיות מאושרת על ידי נאשם 2 או רמ"ח בטיחות והגנ"ס בהנהלת החברה.

(ד) הזרמת הדלק בצינור נקבעה בהתאם להיתר שניתן על ידי ממונה בטיחות ביום 9.7.14, שתוקפו עד ליום 30.12.14. היתר זה ניתן בניגוד לנוהל קצא"א 9-11-01, הקובע מתן תוקף מקסימלי של 3 חודשים, עם אפשרות הארכה ל-3 חודשים נוספים.

(ה) הזרמת הדלק בוצעה בכיוון צפון לדרום. ההחלטה על כיוון ההזרמה התקבלה בידי גורם שזהותו לא ידועה למאשימה. החלטה על כיוון הזרמה הפוך היתה מובילה ללחצים נמוכים יותר, שהיה בהם למנוע התפרקות המחבר.

(ו) ביום 3.12.14, מבלי שניתנה הדעת לכל האמור לעיל, קצא"א החלה בהזרמת דלק בצינור. לאחר שהחלה ההזרמה, עזב נאשם 5 אתר העבודה לביצוע השגחה על פרויקט אחר, בניגוד להיתר העבודה, שחייב נוכחותו בעת ביצוע עבודות הריתוך.

9. על פי המיוחס להם בכתב האישום, אחריות הנאשמים באה לידי ביטוי כמפורט להלן:

(א) **נאשם 2** - בהיותו סמנכ"ל הנדסה, תחת ניהולו התאפשר כשל הנדסי, אשר גרם לנזק סביבתי גדול, שנבע מחוסר תיאום, לרבות עם גורמי הביצוע של הפרויקט, התאפשרה הפרה של הוראות קצא"א לאופן בו יש לתכנן ולבצע את הפרויקט, ש דרש שימוש במחברי פלידקו. בנוסף, תחת ניהולו התאפשר שינוי התכנון המקורי, ללא שניתנה הדעת על השינוי ומשמעותיו, הנמצאים בתחומי אחריותו של נאשם 4 (עליו נאשם 2 ממונה).

(ב) **נאשם 4** - בהיותו מופקד על תכנון הפרויקט מטעם קצא"א, כשל בכך שתרם לכשל ההנדסי, לא דאג לתכנון מפורט ומסודר של ביצוע הרכבת מחברי הפלידקו - תכנון שאמור היה להתייחס להיבטים הנוגעים לביצוע עיגון לצינור ותנאי ההזרמה בו. כמו כן, נאשם 4 כשל בכך שאפשר ביצוע שינוי התוכנית המקורית והוספת מחברי פלידקו נוספים לביצוע, מבלי שזים בחינה הנדסית ותכנונית לעניין משמעות השינוי, בניגוד להוראות ונהלי קצא"א.

(ג) **נאשם 3** - בהיותו סמנכ"ל ביצוע, אשר היה מופקד על ביצוע הפרויקט וממונה על מנהל הפרויקט, כשל בכך שתחת ניהולו התאפשר הכשל ההנדסי, אשר נבע, בין היתר, מחוסר תיאום, לרבות עם גורמי התכנון. כמו כן, תחת ניהולו התאפשר ביצוע שינוי בביצוע ביחס לתכנון המקורי שעניינו הוספת מחברי פלידקו נוספים, ללא דרישת שינוי תכנון אשר יבחן את המשמעותיות השונות של השינוי על הביצוע. בנוסף, תחת ניהולו, התאפשרה הרכבת מחברי הפלידקו ללא קיומה של תכנית מפורטת ומשורטטת, בניגוד להוראות קצא"א ובניגוד להוראות היצרן, בשים לב לאי ביצוע עיגון של הצינור וביצוע הזרמת דלק בלחץ הגבוה פי כמה מהלחץ המותר. זאת ועוד, תחת ניהולו בוצעה הפרה נוספת הנוגעת לביצוע עבודה תחת היתר, שלא לפי הוראות קצא"א לעניין תוקפו של ההיתר. לבסוף, תחת ניהולו עזב מנהל הפרויקט (נאשם 5) את

מקום ביצוע הפרויקט, בניגוד לנהלי קצא"א בכלל והיתר העבודה בפרט.

(ד) **נאשם 5** - בהיותו מופקד על ניהול הפרויקט, כשל בכך שתחת ניהולו התאפשר הכשל ההנדסי אשר נבע, בין היתר, מחוסר תיאום, לרבות עם גורמי התכנון. כמו כן, נאשם 5 אפשר את שינוי הביצוע ביחס לתכנון המקורי באופן של הוספת מחברי פלידקו, ומבלי שפעל לביצוע שינוי בתכנון הכולל, בחינת המשמעויות השונות של השינוי על הביצוע ובכך שהורה על הרכבת מחברי הפלידקו, ללא קיומה של תוכנית מפורטת ומשורטטת, בניגוד להוראות קצא"א, הוראות המפרט והיצרן, בשים לב לכך שהצינור לא עוגן בעת שבוצעה הזרמת דלק בלחץ, העולה פי כמה על הלחץ המרבי המותר. בנוסף, תחת ניהולו התאפשר ביצוע עבודה תחת היתר שלא מקיים הוראות קצא"א לעניין תוקף היתר. לבסוף, אחריותו נובעת מכך שעזב את מקום ביצוע הפרויקט לאחר שהחלה הזרמת הדלק, בניגוד להוראות נהלי קצא"א בכלל, והיתר העבודה של הפרויקט בפרט.

(ה) **כלל הנאשמים** - לא נמנעו מביצוע פעולה מזהמת מים, או שעלולה לגרום לזיהום מים, במישרין או בעקיפין, מיד או לאחר זמן; הנאשמים השליכו חומר נזלי בקרבת מקור מים; והכול בנסיבות מחמירות, שכתוצאה מהן נגרם (או עלול להיגרם) נזק או פגיעה מהותית בסביבה. קצא"א ונאשמים 4 ו-5 השליכו פסולת המכילה חומר מסוכן ברשות הרבים ולכלכו את רשות הרבים. נאשמים 2-5 הפרו חובתם לפקח ולעשות כל הניתן כדי למנוע ביצוע העבירות בידי תאגיד. קצא"א ונאשמים 4 ו-5 גרמו לריח חזק ובלתי סביר שהפריע לאנשים המצויים במקום. נאשמים 2-5 הפרו חובתם לפקח ולעשות כל הניתן כדי למנוע ביצוע העבירות האמורות.

טענות הנאשמים, תגובת המאשימה ותשובת הנאשמים לתגובתה

10. ב-24.3.22 הגישו נאשמים 2 ו-4 טענותיהם המקדמיות בכתב וביקשו לבטל את כתב האישום, כמפורט להלן:

(א) **אכיפה בררנית** - לשיטתם נגד האחראים האמיתיים לאירוע - מר איציק לוי (להלן: **מר לוי**) ומר אייל כהן (להלן: **מר כהן**), אשר כיהנו כראש אגף ומנכ"ל תפעול ומנכ"ל קצא"א, בהתאמה. על פי הנטען, טען מר לוי בחקירתו במשטרה כי הוא אחראי על הזרמות בקווים הראשיים, מר משה מרודי (להלן: **מר מרודי**) שכיהן כמנהל מכלל אשקלון, מ"מ מנכ"ל ונכח אישית בחדר השיגור כשבוצעה ההזרמה שגרמה לפיצוץ, מר דורין פטקולסקו (להלן: **מר פטקולסקו**), שכיהן כממונה בטיחות אגף הביצוע ועליו הייתה האחריות לבצע ישיבה, על מנת לוודא כי כל האגפים מתואמים. לטענת נאשמים 2 ו-4 מר לוי, מר כהן, מר מרודי ומר פטקולסקו כשלו בתפקידם, האחריות לאירוע מוטלת עליהם וחרף זאת לא הוגש נגדם כתב אישום. נאשמים 2 ו-4 טענו כי מדובר בהעדפה פסולה ומכוונת על רקע פסול ובלתי ענייני מצד המדינה וכי כתב האישום מגלם בתוכו פגם חמור בעקבות כך;

(ב) **שיהוי**, שכן האירוע התרחש בשנת 2014 וכתב האישום הוגש רק בשנת 2021, כ-7 שנים לאחר האירוע ועל סף תקופת ההתיישנות. תקופת השיהוי וניתוקם מעבודתם בקצא"א, שהופסקה לאחר האירוע, פוגעת ביכולתם להתגונן כראוי.

(ג) **התיישנות** המיוחס להם בסעיף 39 לכתב האישום מאחר שכתב האישום הוגש הרבה אחרי תום שנתיים מיום האירוע, שכן סעיף 13ג ל-**חוק הניקיון** קובע תקופת התיישנות בת שנתיים לעבירות קנס, ולפי **צו סדר הדין הפלילי (עבירות קנס - שמירת ניקיון)**, התש"ס-2000 עבירות לפי סעיף 13 ל-**חוק הניקיון** הן עבירות קנס. הסדר ההתיישנות הספציפי ב-**חוק הניקיון** גובר על ההסדר הכללי הקבוע בסעיף 9 ל-**חוק**

סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חסד"פ), כפי שנקבע בפסיקה.

11. במהלך הדיון ביום 31.3.22 טען ב"כ נאשם 5 **לפגם בכתב האישום** בסעיפים 16, 17 ו-32 בכתב האישום. לגבי סעיפים 16 ו-17 בהם נעשה שימוש בתיבת המילים "**בין היתר**" - לא ניתן לכלול בכתב האישום תיבת מילים זו, אלא על המאשימה לפרט הטענות נגד הנאשם, האם מואשם רק בנטען אחרי תיבת המילים "**בין היתר**", או שבעקבות ניסוח עמום זה המאשימה תוסיף בהמשך טענות שלא כתובות בכתב האישום, ותטען כי תיבת מילים זו היא מונח סל. לגבי סעיף 32 נטען כי מפורטים בו מחדלים ומעשים רבים שלא מיוחסים לאף אחד מהנאשמים ספציפית. בסעיף 32(ד) יש התייחסות לנאשמים 2 ו-5, אולם לא ברור האם המשמעות היא שרק המפורט בסעיף 32(ד) מיוחס לנאשם 5, או כל מה המפורט בסעיף 32 לכתב האישום. נאשם 5 הצטרף לטענות **ההתיישנות והאכיפה הבררנית** שהעלו נאשמים 2 ו-4.

12. ב-26.4.22 הגיש נאשם 3 טענותיו המקדמיות בכתב, במסגרתן הצטרף לטענות **ההתיישנות, השיהוי, אכיפה בררנית ופגמים בניסוח כתב האישום** שהעלו נאשמים 2, 4 ו-5 ובנוסף טען למחדלי חקירה, הכל כמפורט להלן:

(א) **מחדלי חקירה** - עובר להגשת כתב האישום נערך תחקיר על ידי ועדה בראשות כב' הש' וינוגרד (להלן: **תחקיר וינוגרד**). במסגרת תחקיר וינוגרד נשמעו עדים ונאספו ראיות רלוונטיות, אך המאשימה התעלמה מהן, כמו גם ממסקנות תחקיר וינוגרד, שלפיהן לא נפל פגם בהתנהלות נאשם 3. נאשם 3 פנה פעם אחר פעם למאשימה בבקשה לבחון מסקנות תחקיר וינוגרד על מנת להגיע להחלטה מושכלת, אך נענה כי ממצאי תחקיר וינוגרד נמצאים בחומרי החקירה. בהמשך התברר כי רק חלקים זניחים נמצאים בחומרי החקירה. עובר להגשת כתב האישום נערך לנאשם 3 שימוע, בו מסר לעיון המאשימה מסמכים. המאשימה החליטה להמציא מסמכים אלו לנאשמים האחרים. לאחר שנאשם 3 התנגד, ביקשה המאשימה לתפוס המסמכים ולבצע השלמות חקירה כדי להכשיר תפיסת המסמכים. לטענת נאשם 3 מחדלי החקירה, בעטיים לא נכללו בתיק ראיות בעלות פוטנציאל מזכה והוחמצו קווי חקירה, שבכוחם לסייע להגנת נאשם 3 או לחקירה עצמה - מובילים למסקנה כי יש להורות על ביטול כתב האישום נגד נאשם 3 מטעמי הגנה מן הצדק, שכן המחדלים פגעו בתקינות החקירה ויש בהם סימני שרירות.

(ב) **אכיפה בררנית** - חברת פז הנדסה (להלן: **פז הנדסה**) ומר זאב ספוז'ניקוב (להלן: **מר ספוז'ניקוב**), המהנדס הבכיר ומנהל שותף בפז הנדסה לא הועמדו לדין, הגם שתחקיר וינוגרד מצא כי להם אחריות ישירה לקורות האירוע. מחומר החקירה עלה כי מר ספוז'ניקוב בחקירתו באזרה הודה באחריותו לתכנון וכי היה אחראי על קיום פיקוח עליון על הנעשה בשטח. לטענת נאשם 3 יש קשר משפחתי בין בכיר במשרד להגנת הסביבה לבין בעלים של פז הנדסה והממונה בה על תחום איכות הסביבה, באופן המעלה חשש לשיקולים זרים.

(ג) **פגמים בניסוח כתב האישום**, הצטרף לטענות נאשם 5 לגבי סעיפים 16, 17 ו-32, והוסיף כי השימוש בתיבת המילים "**בין היתר**" מופיע גם בסעיף 28 לכתב האישום. בנוסף, טען נאשם 3 כי לא ברור מ-**סעיף 9** בו נרשם כי "היה אחראי נאשם 3 על תכנון הפרויקט בשלביו הראשונים", מה תחומי האחריות המיוחסים? מה נכלל "בשלביו הראשונים" בהעדר תיחום זמנים ומהם "היבטי הביצוע הכרוכים בו", המיוחסים לנאשם 3 בסעיף 9 לכתב האישום. לגבי **סעיף 36** בו נרשם כי "התאפשר כשל הנדסי...", שנבע מחוסר תיאום של אנשי אגף הביצוע ומנהל הפרויקט עם גורמים שונים בחברה ובהם גורמי התכנון", לטענת נאשם 3 לא ברור

מה מהות חוסר התיאום? מיהם "אנשי אגף הביצוע" ו-"גורמים שונים בחברה"? עוד נטען כי המאשימה לא הפנתה להוראות והנחיות ספציפיות בטענה "בניגוד להוראות החברה, ובניגוד להוראות המפרט והנחיות היצרן". הגם שנטען "לחץ גבוה פי כמה מהלחץ המרבי המותר" - לא צוין מהו "הלחץ הגבוה" ומהו "הלחץ המרבי המותר". לטענת נאשם 3 לא ברור האם הסטייה מהוראות החברה המתוארת לאחר צמד המילים "ובכלל זאת" היא הסטייה היחידה בגינה עומד לדין נאשם 3. לגבי **סעיפים 39ב ו-39ג** טען נאשם 3 שאין לכרוך יחד את כל הנאשמים ויש לפרט כיצד מתקיימות יסודות העבירה בנוגע לכל נאשם.

13. ב-8.5.22 הגישה המאשימה תגובתה לטענות המקדמיות (להלן: **התגובה**). בתגובה ביקשה המאשימה לדחות טענות הנאשמים מהטעמים הבאים:

(א) יש לדחות את טענות הנאשמים בדבר **פגם בכתב האישום**, משום שאין בשימוש בתיבת המילים "**בין היתר**" כדי לקפח הגנת הנאשמים והוא לא עולה לכדי פגם בכתב האישום, ובאופן פרטני לגבי הסעיפים השונים נטען כמפורט להלן:

(1) **בסעיף 16** תיבת המילים באה לתאר משמעויות שנבעו מהשינוי המתואר בסעיף, משמעויות המפורטות בחוות דעת המומחים, המונחות בבסיס האישום.

(2) **בסעיף 17** באה תיבת המילים לתת ביטוי למחדלים המהווים פועל יוצא של המתואר בסעיף, כדי לסייע לקבל ביטוי למחדלים המתוארים בסעיף.

(3) השימוש בתיבת המילים **בסעיף 28** בא לפרט ראשי נזק שנגרמו כתוצאה מהאירוע. לטענת המאשימה, הניסוח התמציתי לא מוריד ממלוא הנזקים שנגרמו ואשר מפורטים במסגרת חוות הדעת והעדויות שיובאו בפני בית המשפט במהלך שמיעת הראיות בתיק. כמו כן טוענת המאשימה כי נזק אינו חלק מיסודות העבירה.

(4) **סעיף 32** מתייחס לכל הנאשמים כאחראים למחדלים המתוארים בחמשת סעיפי המשנה. סעיף 32 מתייחס לאחריות קונקרטית לנאשמים 2 ו-5, מעבר לאחריותם הכוללת.

(5) **סעיף 36** מפרט חלקו של נאשם 3 ואין לקבל דרישה לפירוט כלל החומר המצוי בחומר החקירה בכתב האישום. סעיפים 39ב ו-39ג הם סעיפים מסכמים.

(ב) דין הטענות בדבר **מחדלי חקירה** להתברר במסגרת הכרעת הדין. לטענת המאשימה בתגובתה, המאשימה ניסתה לתפוס החומרים שעלו בתחקיר הועדה, אך הדבר לא עלה בידה באופן מלא, בין היתר בעקבות טענות לחיסיון עו"ד לקוח, שעלו נגד תפיסת המסמכים האמורים. תחקיר הועדה לא מחייב את המאשימה ונאשם 3 יוכל להביא מסקנות הוועדה במסגרת פרשת ההגנה.

(ג) ביחס לטענות **לאכיפה בירנית** שהעלה נאשם 3 נטען בתגובה, כי בסופו של יום לא נמצאה תשתית ראייתית מספקת להעמדת מר ספוז'ניקוב ופז הנדסה לדין. מדובר בהחלטה מושכלת, לאחר בחינה של חומר הראיות. מעבר לשיקולים ראייתיים, יש אבחנה נוספת בין נאשם 3 למר ספוז'ניקוב ופז הנדסה, שכן נאשם 3 נמצא במעגל האחריות הפנימי ואילו מר ספוז'ניקוב ופז הנדסה נמצאים במעגל אחריות חיצוני, כיוון שהם חברה חיצונית, שנשכרה ע"י קצא"א.

(ד) לטענת המאשימה בתגובה, עבירות לפי **חוק הניקיון לא התיישנו**. סעיף 9 ל-**חסד"פ** קובע תקופת ההתיישנות לפי סיווג העבירה ומאפשר בנסיבות מסוימות הארכה של תקופת ההתיישנות. לפני תיקון 87 התנאי להארכת תקופת ההתיישנות היה קרות "אירוע מנתק". לטענת המאשימה, כי פעולת חקירה מאריכה את תקופת ההתיישנות.

ה) המאשימה אישרה כי חלף זמן רב מיום קרות האירוע, אך עיכוב זה נבע ברובו בשל המשכונות הליכי חקירה מורכבים וייחודיים שנדרשו בתיק זה, ענייני סודיות הקשורים בקצא"א, הצורך במספר חוות דעת מומחה להבנת מלוא המשמעויות ההנדסיות והאחרות של האירוע ושל היקף הנזק שנגרם, השלמות חקירה שנבעו מחוות דעת אלו, הליכי שימוע שנוהלו ושהיה בהם לצמצם מספר הנאשמים בתיק. משכך נטען בתגובה כי חלוף הזמן לא נגרם בזדון או חוסר תום לב ולכן יש לדחות **טענת השיהוי**.

14. ב-23.5.22 הגישו נאשמים 2 ו-4 מענה לתגובת המאשימה לטענותיהם. במענה טענו בתגובה לא ניתן הסבר לטענת **האכיפה הבררנית** שהעלו והאמור בתגובה לא מהווה הסבר מניח את הדעת לסיבת **השיהוי**. סעיף 57(א) ל-**חסד"פ** קובע כי משך הליכי חקירה והעמדה לדין יהיה בהתאם לתקופות שיקבעו בנהלי רשויות החקירה. בסעיף 3(א)(2)(ב) להנחיית היועמ"ש מס' 4.1202 מחודש אוגוסט 2010 נקבע כי בעבירות עוון יש לפעול לסיום התיק תוך 12 חודשים ואילו המאשימה עשתה זאת תוך שנה ו-4 חודשים, כעולה מחומרי החקירה.

15. ב-23.5.22 הגיש נאשם 5 עמדתו לתגובה. באשר ל**פגם בכתב האישום** בנוגע לתיבת המילים "**בין היתר**", הפנה לקביעה ב-ת"פ 67104-01-20 **מדינת ישראל נ' נתניהו ואח'** (14.12.20) (להלן: **ענין נתניהו**), כי רק אם המאשימה לא יודעת לפרט עובדות מסוימות בכתב האישום ניתן לנקוט במונחים עמומים. במצב זה הגנת הנאשמים לא תיפגע ולכל הפחות תפגע במידה פחותה, שכן הוא לא מצוי בעמדת ידע נחותה מזו של המאשימה באותה נקודת זמן. בעניין נאשם 5 המאשימה מחזיקה במידע מסוים ועל בסיסו גיבשה תזה עובדתית מסוימת, אותה לא פירטה בכתב האישום - דבר הפוגע בהגנת הנאשם. ב-1.5.22 **הוגשה רשימת מובאות מטעם נאשם 5 לתמיכה בטענותיו. הרשימה כללה הפניה ל-4 מובאות, אליהם אתייחס להלן.**

16. ב-23.5.22 הגיש נאשם 3 עמדתו לתגובה. באשר ל**מחדלי החקירה** נטען כי הפסיקה הכירה בטענה של מחדלי חקירה כטענה מקדמית, היכולה להביא לביטול כתב אישום. באשר ל**פגם בכתב האישום** טען נאשם 3 כי מהתגובה עולה שהנאשמים צפויים לדעת בפני אלו אישומים הם עומדים רק לאחר שחוות הדעת תעבור את כור ההיתוך המשפטי במסגרת שמיעת הראיות בתיק, קרי, אחרי שידרשו להשיב לכתב האישום. על המאשימה להחליט כבר כעת האם היא מוותרת על הביטוי "**בין היתר**" או שהיא מפרטת המחדלים הנטענים. באשר ל**אכיפה בררנית** טען נאשם 3 כי אין לקבל טענת המאשימה כי מר ספוז'ניקוב ופז הנדסה הם במעגל אחריות חיצוני, נוכח העובדה שהם ליוו את הפרויקט באופן שוטף ורצוף, והפרויקט היה באחריותם. באשר ל**התיישנות** טען נאשם 3 כי המאשימה לא הציגה דבר קיומם של הליכי חקירה המהווים אירועים מנתקים המארכים תקופת ההתיישנות. המאשימה לא הציגה אישורי גורמי חקירה ותביעה בכירים שנתנו אישורם להארכת מועד תקופת ההתיישנות.

הגנה מן הצדק, אכיפה בררנית, שיהוי, התיישנות ומחדלי חקירה

17. טרם אפנה לדון בטענות הנאשמים ולצורך בחינתן, אתייחס תחילה למסגרת הנורמטיבית הרלוונטית לטענותיהם ובהמשך ליישומה בענין הנאשמים.

דוקטרינת הגנה מן הצדק

18. טענת הגנה מן הצדק עוגנה בסעיף 149(10) ל-**חסד"פ**, המעניק לבית המשפט סמכות להורות על ביטול כתב אישום אם "**הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של**

צדק והגינות משפטית. תחילה אימץ בית המשפט העליון מבחן מחמיר, לפיו יש להראות כי הרשות פעלה באופן שערורייתי ובכך נפגעה תחושת ההגינות והצדק שבניהול ההליך [ראו ע"פ 2910/94 **יפת נ' מדינת ישראל** (28.2.96) (להלן: **הלכת יפת**)]. במהלך השנים רוככו הדרישות שנקבעו ב-**הלכת יפת** ונקבע כי הפגיעה בתחושת הצדק יכולה להגרם גם בשל רשלנות [ראו ע"פ 4855/02 **מדינת ישראל נ' בורוביץ'** (31.3.05) (להלן: **הלכת בורוביץ'**)] - אולם גם בנוסח המרוכך של ההגנה, זו שמורה רק ל"**מקרים חריגים ביותר**" שכן, כפי שנקבע ב-**הלכת בורוביץ'**, "... לא כל מעשה נפסד שעשו הרשויות...", יצדיק את **המסקנה שדין האישום להתבטל מטעמי הגנה מן הצדק**...". בפסיקה נקבע מבחן משולש, במסגרתו לאחר שבית המשפט יקבע כי בהליך נפלו פגמים, וכי פגמים אלו גוררים פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות - יש לבחון אם ניתן לרפאם באמצעים מתונים ומידתיים יותר מביטול כתב האישום [ראו **הלכת בורוביץ'**, רע"פ 1498/07 **הרשברג נ' מדינת ישראל** (18.3.07) (להלן: **ענין הרשברג**)].

19. במסגרת בחינת קיומה של הגנה מן הצדק על בית המשפט לאזן בין מכלול הערכים והעקרונות הכרוכים בקיומו של ההליך הפלילי, לרבות חומרת העבירות ונסיבות ביצוען, תוך התחשבות בנסיבותיו הקונקרטיות של ההליך ומידת המעורבות של הנאשמים בביצוע העבירות - אל מול מהלכים נפסדים של הרשות, שמירה על טוהר ההליך השיפוטי ואמון הציבור בבית-המשפט ושמירה על השוויון. לצורך הוכחת קיומה של הגנה מן הצדק, על ההגנה להביא ראיות לקיום הפגמים, עוצמתם ופגיעתם בתחושת הצדק וההגינות [ראו **הלכת בורוביץ'**; **ענין הרשברג**; בג"ץ 6396-96 **זקין נ' ראש-עיריית באר-שבע**, פ"ד נג(3) 289 (להלן: **בג"ץ זקין**); ע"פ 6328-12 **מדינת ישראל נ' פרץ** (10.9.13); ע"פ 8551/11 **סלכני נ' מדינת ישראל** (12.8.12) (להלן: **ענין סלכני**)]. כך נקבע בסעיפים 17-18 לפסק דינו של כב' הש' זמיר ב-**בג"ץ זקין** (ההדגשה לא במקור - זד"ל) -

"...**רשות מינהלית המבקשת לאכוף את החוק נהנית, כמו כל רשות מינהלית, מחזקת החוקיות. מי שמעלה נגד החלטת הרשות טענה של אכיפה בררנית, עליו הנטל להפריך חזקה זאת. הדעת נותנת כי רק במקרים נדירים ניתן יהיה להפריך את החזקה ולהוכיח אכיפה בררנית ... כל רשות מינהלית חייבת לנהוג בשוויון. כך גם תובע במשפט פלילי... מכאן, אם לכאורה יש יסוד בראיות לטענה של אכיפה בררנית, מתערערת החזקה בדבר חוקיות ההחלטה המינהלית. כתוצאה עובר הנטל אל הרשות המינהלית להראות כי האכיפה, אף שהיא נראית בררנית, בפועל היא מתבססת על שיקולים ענייניים בלבד,...**"

דין הטענה לקיומה של אכיפה בררנית להידחות בשלב זה

20. הלכה היא כי החלטת רשויות האכיפה להעמיד לדין נאשמים ובה בעת להימנע מהגשת כתב אישום נגד אחרים, שעל פי החשד ביצעו עבירה זזה או דומה - לא מקימה, בהכרח, טענת הגנה מן הצדק על רקע אכיפה בררנית [ראו ע"פ 7659/15 **הרוש נ' מדינת ישראל** (20.4.16) (להלן: **עניין הרוש**); ע"פ 2681/15 **בן שטרית נ' מדינת ישראל** (14.2.16) (להלן: **האסמכתאות שם**)]. בידי רשויות האכיפה מסור שיקול דעת מנהלי, שעליו להפעיל בסבירות. מדובר בשיקול דעת רחב, בגדרו ניתן שלא להעמיד אדם לדין, ובלבד שההחלטה התקבלה על יסוד טעמים ענייניים [ראו והשוו **עניין הרוש**; ע"פ 6328/12 **מדינת ישראל נ' פרץ** (10.9.13) (להלן: **עניין פרץ**) והאסמכתאות שם]. בהלכה נקבע, כי טענת ההגנה מן הצדק על רקע אכיפה בררנית שמורה רק למקרים מובהקים וחריגים וכי יש לקבלה בזהירות ובמשורה [ראו והשוו ע"פ 7621/14 **גוטסדינר נ' מדינת ישראל**].

(1.3.17) (להלן: **עניין גוטסדינר**); **עניין הרוש**; ע"פ 5975/14 **אגבריה נ' מדינת ישראל** (31.12.15); **עניין פרץ** והאסמכתאות שם].

21. נפסק לא אחת כי בהינתן שטענת האכיפה הבררנית היא מטבעה כזו היורדת לשורש ממצאי עובדה - על הטוען טענת אכיפה בררנית הנטל לתמוך טיעונו בתשתית עובדתית מספקת, אשר יש בה כדי להפריך את חזקת החוקיות, ממנה נהנית המאשימה, ככל רשות שלטונית אחרת [ראו והשוו **בג"ץ זקין, עניין סלכגי ו-עניין גוטסדינר** והאסמכתאות בהם]. **ב-בג"ץ זקין** עמד בית המשפט העליון על משמעות אכיפה בררנית או סלקטיבית, והבהיר כי אכיפה חלקית היא לא בהכרח אכיפה פסולה, כך גם אכיפה מדגמית. קרי, שהרשות לא יכולה להקצות משאבים בלתי מוגבלים לאכיפת החוק ומכאן **"טבעי וראוי הדבר שהמדינה ורשויות אחרות יקבעו לעצמן מדיניות ובמידת הצורך והאפשר הנחיות כתובות, שייקבעו סדר עדיפות לאכיפת החוק"**.

22. יישום ההלכות בענייננו מוביל למסקנה כי יש לדחות טענות הנאשמים לקיומה של הגנה מן הצדק בכל הנוגע לאכיפה בררנית, שכן בשלב זה לא הובאו ראיות, מהן ניתן להסיק כי המקרה שלפני נמנה על אותם מקרים חריגים ונדירים המצדיקים שימוש בצעד קיצוני של הגנה מן הצדק. לא הובאו ראיות לקיומם של שיקולים זרים או לא ענייניים בהגשת כתב האישום נגד הנאשמים ואי-הגשתו נגד מר לוי, מר כהן, מר מרודי ומר פטקולסקו, אשר לטענת נאשמים 2 ו-4 כשלו בתפקידם והאחריות לאירוע מוטלת עליהם או נגד פז הנדסה ומר ספוז'ניקוב, שלטענת נאשם 3 היה אחראי לקיום פיקוח עליון על הנעשה בשטח. לא הוכח הקשר המשפחתי הנטען בין בכיר במשרד להגנת הסביבה לבין בעלים של פז הנדסה והממונה בה על תחום איכות הסביבה, באופן המעלה חשש לקיום שיקולים זרים. כל הטענות האלו לא נתמכו בראיות. זאת ועוד, כאמור לעיל, לא בכל מקרה בו מתקבלת טענת הגנה מן הצדק, יש להורות על ביטול כתב האישום, שכן לעיתים קבלת טענת הגנה מן הצדק מצדיקה הקלה בעונש ולא מובילה, מניה ובניה, לקביעה כי יש להורות על ביטול כתב האישום [והשוו עפ"א (מחוזי-ב"ש) 61054-07-21 **חמו נ' מדינת ישראל** (7.11.21) (להלן: **עניין חמו**); ת"פ (מחוזי-ב"ש) 69476-07-20 **מדינת ישראל רשות המסים נ' דוד ציון דוד ואח'** (4.7.21); עפ"א (מחוזי-חי') 14091-02-18 **אופנהיימר נ' המועצה האזורית מנשה** (2.11.18) והאסמכתאות בהם].

אשר על כן מצאתי לדחות, בשלב זה של ההליך, כל הטענות לקיומה של אכיפה בררנית ולקיום שיקולים זרים שעמדו בבסיס ההחלטה להעמיד לדין את הנאשמים ולא להעמיד לדין אחרים.

דין טענות השיהוי וההתיישנות להידחות אף הן בשלב זה

23. עיון מעמיק בטענות נאשמים 2 ו-4, אליהן הצטרפו נאשמים 3 ו-5, בתגובת המאשימה ובתשובת הנאשמים לתגובה מעלה כי קיימת מחלוקת עובדתית בשאלה אם התקיים **"אירוע מנתק"**. קיימת מחלוקת עובדתית בין הצדדים בשאלה מתי בוצעו חלק מפעולות החקירה, שלטענת המאשימה מהוות אירוע מנתק ומהו פרק הזמן שחלף בין פעולות החקירה השונות. לטענת המאשימה חלף הזמן מקורות האירוע עד הגשת כתב האישום נעוץ בהמשכות הליכי חקירה מורכבים ויחודיים בתיק זה, כפועל יוצא מעצם טיבו של האירוע ומעצם טיבם. ענייני סודיות של קצא"א הכבידו אף הם אל הליכי החקירה, כמו גם הצורך בקבלת חוות דעת להבנת מלוא המשמעויות הנדסיות והאחרות של האירוע, היקף הנזק שנגרם ממנו, השלמות חקירה, והליכי שימוע. משכך, לטענת המאשימה, השיהוי לא נגרם בזדון או בחוסר תום לב או רצון להתעמר בנאשמים או במי מהם. לבסוף נטען כי על פי הפסיקה אף אם יקבע כי היתה המשכות בלתי סבירה - אין בכך להצדיק ביטול כתב האישום ולכל היותר זהו שיקול לעונש.

24. בהתאם להוראות סעיף 57א ל-**תסד"פ** אין להגיש כתב אישום אם חלפה התקופה שנקבעה בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה, לענין מועד סיום הליכי חקירה והעמדה לדין. לפי הנחיות אלו (הנחיה 4.1202), בעבירות מסוג עוון, יש להגיש כתב אישום תוך 18 חודשים מתום החקירה. בהתאם להוראות סעיף 57א(א) סיפא ל-**תסד"פ** ניתן להגיש כתב אישום גם לאחר שחלפו 18 חודשים, בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה. משכך נכונה הטענה כי אם כתב האישום הוגש למעלה מ-18 חודשים מתום החקירה, היה על המאשימה להצטייד בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה להגשת כתב האישום. אולם, על מנת לבחון טענה זו, יש להניח תשתית ראייתית לכך שהחקירה הסתיימה למעלה מ-18 חודשים עובר להגשת כתב האישום. תשתית ראייתית זו לא הונחה לפני בשלב זה. זאת ועוד, ב-**ענין חמו** קבע כב' הש' אינפלד, כי ניתן לשקול ביטול הרשעה - להבדיל מביטול כתב אישום - במקרה בו הפגם שנפל הוא הגשת כתב אישום שלא בהתאם למועדים שנקבעו בסעיף 57א ל-**תסד"פ**. שם הפגם תוקן בכך שניתן בדיעבד אישור היועץ המשפטי לממשלה, במעמד הערעור, לאחר שהטענה לקיום הפגם הועלתה לראשונה בערעור.

25. אין חולק כי הסדר ההתיישנות המיוחד ב-**חוק הניקיון**, הקובע תקופה של שנתיים, גובר על הסדר ההתיישנות הכללי, שנקבע בסעיף 9 ל-**תסד"פ** - אולם לא יכולה להיות מחלוקת כי ספירת תקופה התיישנות בהסדר ספציפי תלויה אף היא בקיומו או העדרו של "**אירוע מנתק**" ובנקודה זו קיימת מחלוקת עובדתית בין הצדדים.

אשר על כן מצאתי לדחות, בשלב זה של ההליך, טענות השיהוי וההתיישנות, כמו גם הטענה לפגם בהגשת כתב אישום בחלוף התקופה שנקבעה בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה, שכן טרם הונחה התשתית הראייתית הרלוונטית להכרעה בטענות אלו.

דחיית טענות מחדלי חקירה בשלב זה

26. נפסק לא אחת, כי מטרת החקירה היא מציאת ראיות לחשיפת האמת, בין אם זו עשויה להוביל לזיכוי החשוד או להרשעתו. לצד זאת נפסק, כי אין במחדלי חקירה, כשלעצמם, להביא לזיכוי, אם חרף מחדלי החקירה הונחה תשתית ראייתית מספקת להוכחת אשמת הנאשמים בעבירות שיוחסו להם [ראו בשינויים המחויבים סעיף 73 לפסק דינו של כב' הש' סולברג ב-ע"פ 2840/17 **ניאזוב נ' מדינת ישראל** (4.9.18) והאסמכתאות שם (להלן: **ענין ניאזוב**)]. משכך, "**השאלה אותה נדרש בית המשפט לבחון היא האם מחדלי החקירה מקימים חשש כי הגנתו של הנאשם קופחה, מכיוון שנוצר לו קושי להתמודד עם חומר הראיות נגדו או להוכיח את גרסתו שלו**" [ראו והשוו סעיף 89 לפסק דינו של כב' הש' (כתוארו אז) ג'ובראן ב-ע"פ 2694/14 **חדאד נ' מדינת ישראל** (6.9.16)]. כפועל יוצא מכך, תוצאות קיומו של מחדל חקירה תלויות במענה לשאלה אם מחדל זה הקשה על נאשם 3 להתמודד עם חומר הראיות או להוכיח גרסתו, כאשר יש לזכור כי הכרעת הדין בתיק זה תנתן על סמך ראיות קבילות שיובאו בפני ועל סמך המסקנות אותן אסיק מראיות קבילות אלו.

27. בענין זה אין לי אלא להביא את קביעותיו של כב' הש' קרשן ב-ת"פ (כ"ס) 2912/07 **מדינת ישראל נ' ירון ואח'** (23.5.11) (להלן: **ענין ירון**) כי "**האכסניה הראויה לבירור טענות בדבר מחדלי חקירה והשפעתם על ההליך הפלילי היא שלב הכרעת הדין**" ומשכך אין מקום לבררן כטענות מקדמיות. בעניינם של הנאשמים בכלל ונאשם 3 בפרט "**טרם הגיע השלב בו ניתן לקבוע האם נפלו פגמים בחקירה המצדיקים הסקת מסקנות לחובת המאשימה. די בכך על מנת לדחות את הבקשה לבטל את כתב האישום בשל הגנה מן הצדק**". זאת ועוד, כפי שנקבע ב-**ענין ירון** -

"בענייננו לא בשלו התנאים להכיר בליקויים שנפלו (אם נפלו) בחקירת המשטרה"

כפגמים העומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגנות משפטית, עד כי יש בהם כדי לערער את ההצדקה החברתית שבצעם קיום ההליך הפלילי נגד הנאשמים"

בהינתן כי טרם הובאו הראיות להוכחת העובדות הנטענות בכתב האישום, קיים קושי בשלב זה לבחון אם היו בחקירה מחדלים, אם כן - מהי עוצמתם ומשקלם והאם יש בהם, ככל שימצא שקיימים, כדי לפגוע בהגנת נאשם 3 או נאשמים אחרים - משכך מקובלת עלי טענת המאשימה כי אין מקום לדון בטענות אלו בשלב זה.

פגם בניסוח כתב האישום

28. סעיף 85 ל-חסד"פ קובע **"תוכן כתב האישום"**. מקובלת עלי עמדת ב"כ המאשימה, כי למאשימה שיקול דעת רחב בניסוח כתב האישום ורק במקרים חריגים ונדירים יתערב בית המשפט בניסוחו. כב' הש' עמית קבע בסעיף 8 ל-בג"ץ 8814/18 **אמסלם שלו נ' מדינת ישראל** (27.1.19) אליו הפנה ב"כ המאשימה, דברים הרלוונטיים אף לעניינו (וראו האסמכתאות שם) -

"עשרות, אם לא מאות פעמים, נאמר בפסיקתו של בית משפט זה, כי נקודת המוצא היא, שלתביעה מסור שיקול דעת מקצועי רחב בסוגיות שונות הנוגעות להליך הפלילי על כל שלביו, החל מהחקירה, דרך הגשת כתב האישום וכלה בשלב הערעור. התערבות בשיקול דעת הרשויות תיעשה במשורה ובמקרים חריגים ונדירים בלבד, כאשר ההחלטה הנדונה לוקה בחוסר סבירות קיצוני..."

וכן ראו סעיף 5 לפסק דינו של כב' הש' עמית ב-בג"ץ 199/18 **בן טובים נ' מדינת ישראל** (20.3.18), שגם אליו הפנה ב"כ המאשימה (וכן ראו כל האסמכתאות שם) -

"...ובקיצור, החלטה לגבי אופן ניסוח כתב אישום היא במובהק מסוג ההחלטות שבליבת הסמכות ושיקול הדעת של התביעה..."

29. מקובלת עלי עמדת ב"כ נאשם 5, כי בסעיף 26 לפסק דינו ב-רע"פ 2581/14 **יקותיאלי נ' מדינת ישראל** (12.2.15) קבע כב' הש' דנציגר, כי יש **"משמעות ניכרת"** לנוסח כתב האישום ו-**"ברי כי נדרשת הקפדה של ממש על ניסוחו"**, שכן -

"כתב האישום הוא המסמך המכונן של ההליך הפלילי... זהו המסמך עימו נדרש הנאשם להתמודד. הוא המגלה לנאשם מהם המעשים או המחדלים המיוחסים לו ומהן הנסיבות המפלילות שאפפו אותן... ומאפשר לו להעריך את ה'סיכון' הרובץ לפתחו. במובן זה, כתב האישום שוטח בפני הנאשם את עיקר עמדתה של המאשימה, ומאפשר לו להיערך להליך הפלילי ולכלכל את צעדיו..."

כן נקבע שם **"ניסוח בלתי מוקפד של כתב האישום עלול לשבש את הגנת הנאשם. ניסוח שגוי עלול לגרום להתגוננות בלתי אפקטיבית, להתגוננות מפני עניינים בלתי רלוונטיים או ל'הפקרת' קו החזית העיקרי"**.

אולם, צודק ב"כ המאשימה כי אין משמעות קביעות אלו שעל המאשימה לפרט בכתב האישום האופן בו מבססות העובדות את יסודות העבירות. נהפוך הוא, כנטען על ידי המאשימה, עיקר הביקורת, כעולה מסעיפים 24 ו-25 ל-**ענין יקותיאלי**, היא בהוספת סעיף 12 לכתב האישום, בו נעשה **"ניסיון לקבוע, על דרך השלילה, את סטנדרט ההתנהגות הראוי"**, שהוא **"בבחינת תוספת שאינה מתחייבת"** והשלכות תוספת לא מתחייבת זו על הגנת

הנאשמים. משכך נקבע בסעיף 25 לפסק הדין ב-ענין יקותיאל (ההדגשה לא במקור - זד"ל), כי **"יוצא, כי כתב האישום נדרש להכיל את העובדות ואת העבירות, אך אין הוא נדרש לפרט את האופן בו מבססות העובדות את יסודותיהן של העבירות... התביעה אינה נדרשת לעמוד בכתב האישום על ההנמקה המשפטית, וממילא אין בית המשפט נדרש לתור אחר הנמקה זו בתכני כתב האישום..."**.

30. בשולי הדברים אציין, כי מקובלת עלי עמדת ב"כ המאשימה, שהקביעות ברע"פ 9718/04 **מדינת ישראל נ' נואורה** (25.11.07) לא רלוונטיות לענייננו, שכן שם נקבע כי כאשר נסיבות ביצוע העבירה הן לא חלק מיסודות העבירה, אין חובה שאלו יכללו בכתב האישום ובית המשפט רשאי לשמוע ראיות לענין חומרת נסיבות העבירה (ואף לענין קולתן) בשלב הבאת הראיות לעונש. דעת הרוב היתה של כב' הש' ארבל, אליה הצטרף כב' הש' חשין, כנגד דעתו החולקת של כב' הש' רובינשטיין, אליה הפנה ב"כ נאשם 5.

31. בסעיף 33.ב. להחלטה ב-ענין **נתניהו** נקבע כי

"יש לפרט, ככל שהדבר ידוע למאשימה, באמצעות מי פעלו הצדדים. בתוך כך, אין מקום להכללות והיעדר פירוט תחת ביטויים כ'בין היתר'; 'לרבות'; 'דרישות משמעותיות'; 'פרשות שונות'; 'עובדים אחרים' ללא פירוט; 'גורמים שונים' ללא פירוט, 'גורמים מטעמו' ללא פירוט, וכיוצ"ב."

32. צודק ב"כ המאשימה כי כתב האישום בתיק שלפני הוא ארוך, מדוקדק, מוקפד ומפורט, באופן המאפשר לנאשמים לכלכל את צעדיהם ואת הגנתם ביחס למרבית העובדות המפורטות בכתב האישום. עם זאת, מצאתי לקבל טענת ב"כ נאשם 5, אליה הצטרף נאשם 3 ואף הוסיף עליה, בסעיפים שיפורטו להלן, שכן השימוש בתיבת המילים **"בין היתר"** ו-**"גורמים שונים בחברה"** בסעיפים אלו - ואלו בלבד - עלול לפתוח פתח להכנסת עובדות, שלא צוינו בכתב האישום, לביסוס אחריות הנאשמים, ובכך יהיה לנאשמים קושי להתגונן בפניהן, והכל בכפוף לכך שעובדות אלו הן בידיעת המאשימה, כמפורט להלן:

(א) על המאשימה לבאר הנטען בסעיף 16, בכל הנוגע למשמעויות ההנדסיות של התקנת 4 מחברי פלידקו (במקום 2), מעבר לסיפת סעיף 16 **"משמעותו היא הוספת נקודות כשל לצינור, והגברת הצורך בעיגונו לפני הזרמת דלק"**, ככלל שיש משמעותיות הנדסיות נוספות והפרטים עליהן מצויים בידי המאשימה;

(ב) על המאשימה לבאר מהם המעשים או המחדלים המיוחסים לנאשמים בסעיף 17, ככל שהמאשימה מייחסת להם מעשים בנוסף לאמור בספת סעיף 17, בה נרשם לאחר תיבת המילים **"בין היתר"**, לגבי נאשמים 4 ו-5 **"לא תוקן תיקון התכנון המקורי, ולא הוכנה תכנית ביצוע העבודה באופן זה, בניגוד להוראות 2-11-35 ו-2-30-037 הנ"ל"** וככל שהפרטים לגביהם מצויים בידי המאשימה;

(ג) על המאשימה לפרט מיהם **"גורמים שונים בחברה"** אשר היו באחריות נאשם 3 ולא היה תיאום ביניהם, כמתואר בסעיף 36 לכתב האישום ומעבר לאמור בסעיף לאחר המשפט **"גורמים שונים בחברה ובהם..."** ככל שפרטיהם מצויים בידי המאשימה.

33. מקובלת עלי טענת ב"כ המאשימה כי סעיף 28 מתאר נזקים שנגרמו לשמורה ולמערכת האקולוגית. סעיף זה לא מהווה חלק מיסודות העבירה, אלא עניינו הוכחת הנסיבות הרלוונטיות לביצוע העבירות אם יורשעו הנאשמים. עם זאת, לא למותר להזכיר הוראות סעיף 40(א) ל-**חוק העונשין**, התשל"ז-1977 הקובע **"בית**

משפט יקבע כי התקיימו נסיבות הקשורות בביצוע העבירה, על בסיס ראיות שהובאו בשלב בירור האשמה" וסעיף 40(ב) ל-חוק העונשין המאפשר הבאת ראיות בשלב הטיעונים לעונש "אם שוכנע כי לא היתה אפשרות לטעון לגביהן בשלב בירור האשמה או אם הדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין". משהועלתה סוגיה זו על ידי ההגנה, יהיה למאשימה קושי להביא ראיות לנזק החורג מהמתואר בסעיף 28, אם יורשעו הנאשמים. משכך פתוחה בפני המאשימה הדרך לבקש כבר עתה לתקן את סעיף 28 ולפרט כל הנזקים. ענין זה נתון לשיקול דעת המאשימה ולא מצאתי לנכון להורות על פירוט מעבר למתואר בסעיף 28 לכתב האישום.

34. המענה שניתן בתגובת ב"כ המאשימה, לפיו סעיף 32 מייחס לכל הנאשמים כאחראים למחדלים המתוארים בחמשת סעיפי המשנה, כאשר סעיף 32ד מתייחס לאחריות קונקרטית לנאשמים 2 ו-5, מעבר לאחריותם הכוללת בסעיפי המשנה שבסעיף 32 לכתב האישום - מהווה מענה מלא לבקשות הנאשמים, ומשכך לא מצאתי כי יש להורות על תיקון סעיף זה של כתב האישום. מקובלת עלי גם טענת ב"כ המאשימה כי סעיפים 39ב ו-39ג הם סעיפים מסכמים ואין מקום להורות על פירוט נוסף מעבר לאמור בהם.

סוף דבר

35. עולה מן המקובץ, כי יש לדחות טענות הנאשמים בנוגע לאכיפה בררנית, שיקולים זרים, שיהוי והגנה מן הצדק, שכן על ההגנה להביא ראיות לקיומן של אלו. גם טענות ההתיישנות ומחדלי חקירה הועלו בשלב בו לא ניתן להכריע בהן, משלא נפרסה המסכת הראייתית הרלוונטית להכרעה בטענות אלו ואף הן נדחו בשלב זה.

36. באשר לפגמים הנטענים בניסוח כתב האישום - על המאשימה לפרט הנטען בסיפת סעיף 16, בכל הנוגע למשמעויות ההנדסיות של התקנת 4 מחברי פלידקו (במקום 2), חלף תיבת המילים "בין היתר", ככלל שיש משמעויות הנדסיות נוספות והפרטים עליהן מצויים בידי המאשימה. על המאשימה לבאר המעשים או המחדלים המיוחסים לנאשמים בסעיף 17, ככל שהמאשימה מייחסת להם מעשים או מחדלים מעבר לרשום בסיפת סעיף 17, חלף תיבת המילים "בין היתר", וככל שהפרטים לגביהם מצויים בידי המאשימה. על המאשימה לפרט מיהם "גורמים שונים בחברה", ככל שקיימים גורמים בנוסף למפורט בסעיף 36 לכתב האישום, וככל שפרטיהם מצויים בידי המאשימה. מתירה למאשימה לתקן את סעיף 28 ולפרט הנזקים שנטען כי נגרמו, ככל שהמאשימה תבחר לעשות כן.

ניתנה היום, י"ט תמוז תשפ"ב, 18 יולי 2022, במעמד הנוכחים.